

**Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»
(ПУЕТ)**

**ЗБІРНИК
НАУКОВИХ СТАТЕЙ МАГІСТРІВ**

**Інституту економіки, управління
та інформаційних технологій ПУЕТ**

Частина 2

**Полтава
ПУЕТ
2017**

Редакційна колегія

Головний редактор **О. О. Нестуля**, д. і. н., професор, ректор ПУЕТ.
Заступник головного редактора **С. В. Гаркуша**, д. т. н., професор, проректор із наукової роботи ПУЕТ.
Відповідальний секретар **Н. М. Бобух**, д. філол. н., професор, завідувач кафедри української та іноземних мов ПУЕТ.
Відповідальний редактор **Н. С. Педченко**, д. е. н., професор, директор Інституту економіки, управління та інформаційних технологій ПУЕТ.

Члени редакційної колегії

В. В. Карцева, д. е. н., доцент, завідувач кафедри фінансів та банківської справи ПУЕТ (за спеціальностями «Банківська справа», «Фінанси і кредит»);
М. В. Макарова, д. е. н., професор, завідувач кафедри документознавства та інформаційної діяльності (за спеціальністю «Документознавство та інформаційна діяльність»);
В. В. Іванова, д. е. н., професор, професор кафедри економіки підприємства та економічної кібернетики (за спеціальністю «Економіка підприємства»);
О. В. Шкуруній, д. е. н., професор, завідувач кафедри міжнародної економіки ПУЕТ (за спеціальностями «Міжнародна економіка» та «Міжнародні економічні відносини»);
О. В. Карпенко, к. е. н., професор, завідувач кафедри бухгалтерського обліку і аудиту ПУЕТ (за спеціальністю «Облік і аудит»);
Г. В. Лаврик, д. ю. н., професор, завідувач кафедри правознавства (за спеціальністю «Право»);
О. О. Ємець, д. ф.-м. н., професор, завідувач кафедри математичного моделювання та соціальної інформатики (за спеціальністю «Соціальна інформатика»).

Збірник наукових статей магістрів Інституту економіки, управління та інформаційних технологій ПУЕТ: у 2 ч. –
Полтава : ПУЕТ, 2017. – Ч. 2. – 169 с.

ISBN 978-966-184-258-7

У збірнику подано результати наукових досліджень магістрів спеціальностей «Банківська справа», «Документознавство та інформаційна діяльність», «Економіка підприємства», «Міжнародна економіка», «Міжнародні економічні відносини», «Облік і аудит», «Право», «Соціальна інформатика», «Фінанси і кредит», критично оцінено практику господарювання та розкрито підходи молодих науковців до розвитку економічних наук у сучасних умовах.

УДК 378(477.53)ПУЕТ
ББК 65р30я43

Матеріали друкуються в авторській редакції мовами оригіналі.

За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідальні автори.

Репродукція та тиражування без офіційного дозволу ПУЕТ заборонено.

© Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і торгівлі», 2017

Потерайло О. О. Розробка та програмна реалізація тренажера з теми «Градiєнтний метод» дистанційного курсу «Методи оптимізації та дослідження операцій»..... 33

Спеціальність «Фінанси і кредит»

Бескішкіна А. М. Методика бальної оцінки фінансової стійкості і платоспроможності акціонерних товариств 37

Боцвін В. Г. Система управління майном підприємства..... 42

Грищенко В. В. Причини фінансової кризи на виробничих підприємствах України 48

Кайнара М. І. Розвиток бюджетної децентралізації в контексті реформування бюджетної політики України..... 52

Каплата О. П. Особливості стратегічного управління прибутком на підприємстві як основа його розвитку в сучасних умовах господарювання 58

Капустян В. Р. Комплексний фінансовий аналіз та його методи при прогнозуванні фінансової стійкості підприємства 63

Коросташов К. О. Науковий аналіз сутнісних підходів до визначення поняття «Фінансовий потенціал підприємства» 72

Литвин Є. М. Формування доходів бюджетів розвитку в умовах реформування бюджетної системи України 77

Лобода Я. В. Особливості механізму формування та управління позиковим капіталом виробничого підприємства 83

Маммадов О. З. Моніторинг ризиків в системі управління фінансовими результатами підприємства в умовах нестабільності 92

Мирсиябов Ніджат Камиль оглы. Совершенствование методики оценки эффективности финансово-хозяйственной деятельности предприятия..... 98

Мащенко Н. В. Класифікація загроз фінансової безпеки суб'єктів підприємництва 103

Михайленко В. М. Теоретичні основи дослідження поняття «ділова активність» підприємства 111

Список використаних джерел

1. Бланк И. А. Управление активами / И. А. Бланк. – Київ : Ника-Центр, Эльга, 2000. – 720 с.
2. Денисюк О. Г. Майновий потенціал підприємства: сутність, відтворення, управління : автореф. дис. канд. екон. наук : спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)» / О. Г. Денисюк ; Укр. н.-д. ін-т продуктивності АПК. – Київ, 2010. – 21 с.
3. Денисюк О. Г. Модель ефективного управління потенціалом підприємств АПК / О. Г. Денисюк // Вісник Житомирського державного технологічного університету. – 2009. – № 1 (47). – С. 165–169.
4. Денисюк О. Г. Система управління майновим потенціалом підприємства / О. Г. Денисюк // Вісник Житомирського державного технологічного університету. – 2008. – № 1 (43). – С. 162–171.

УДК 336-044.372

ПРИЧИНИ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ НА ВИРОБНИЧИХ ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

В. В. Грищенко, *магістр спеціальності «Фінанси і кредит»*
Т. П. Гудзь, *к. е. н., доцент – науковий керівник*

Ключові слова: фінансова криза, банкрутство, дефіцит самофінансування, неплатоспроможність

Постановка проблеми. Процес реформування ринкових відносин в економіці України має ряд особливостей, притаманних сучасному періоду. Вона вразлива через свою економічну, політичну і соціальну нестабільність, приречена на вплив таких факторів, як: інфляція, спад виробництва, банківська криза та інші. У цьому ряді негативних явищ особливе місце займає фінансова криза підприємств, розвиток якої призводить до їх банкрутства. Безумовно, фінансова криза пов'язана із втратою капіталів, скороченням виробничих потужностей, що одночасно супроводжується втратою робочих місць, а значить, посилює крім економічних проблем ще й соціальні конфлікти. Тому головною метою на сучасному етапі має бути виявлення причин розвитку фінансової кризи у реальному секторі економіки України з подальшою розробкою шляхів їх подолання.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Вивченням причин фінансової кризи займалися такі вчені, як: В. М. Гесць, І. О. Бланк, О. О. Терещенко, Т. П. Гудзь, І. О. Тивончук та інші [1, 2, 4, 5]. Досить глибоко опрацьована проблема виявлення причин фінансової кризи та шляхів їх усунення залишається наразі актуальною та вимагає продовження дослідження з огляду на сучасні особливості розвитку ринкових відносин в Україні.

Формулювання мети. Метою дослідження є причини фінансової кризи, розвиток якої спостерігається на виробничих підприємствах України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Характеризуючи масштаби промислового виробництва в Україні, в першу чергу, слід відмітити, що питома вага ВВП промисловості за останні 20 років має спадну динаміку. У 2015 р. частка валової доданої вартості промисловості склала 16,9 %, тоді як у 1991 р. вона становила 36 % [3]. Одночасно спостерігається скорочення інвестицій в основний капітал промисловості, зменшення частки основних засобів промислових підприємств, скорочення чисельності працюючих у промисловості. Все разом це характеризує деіндустріалізацію вітчизняної економіки.

Підсилюючим цей негативний процес фактором, виступає сировинний ухил промислового виробництва. Більш як 2/3 загального обсягу промислової продукції припадає на галузі, що виробляють сировину, матеріали та енергетичні ресурси, тобто продукцію проміжного споживання.

Сировинна орієнтація виробничої структури, обумовлена переважно потребами експорту. За останні 10 років спостерігається стабільне переважання експорту над імпортом за такими сировинними групами як чорні метали, мідь, деревина, шкір-сировина. В той час як за переважною більшістю видів готової промислової продукції обсяги ввезення на 30–40 % перевищують експортні поставки [3].

Тож, «збідніння» структурної конструкції вітчизняної промисловості внаслідок деіндустріалізації, обумовило посилення імпортозалежності економіки України в цілому. Такому розвитку подій, особливо сприяє, загострення проблеми технологічного стану промислового виробництва. Тривалий час спостерігається тенденція до зростання ступеня зношеності основних засобів, який станом на 01.01.2015 р. досяг 60,3 % при низькому рівні їх оновлення [3].

Однак, просте відтворення основних засобів не зможе забезпечити Україні підвищення конкурентоспроможності виробництва. Глибина проблеми модернізації вітчизняної промисловості криється у невідповідності її технологічної структури сучасним вимогам. На сьогодні в Україні домінують третій і четвертий технологічні уклади, частка яких у промисловому виробництві складає 95 % і лише 5 % – це випуск високотехнологічної продукції, що відповідає п'ятому і шостому укладам [4, с. 122].

Крім низького інноваційного рівня конкурентоспроможність вітчизняної промисловості підривають фінансові проблеми виробничих підприємств, фінансова стійкість яких з 2001 р. характеризується стабільним зниженням. Це проявилось у зниженні частки власного капіталу більш як у півтора рази та зростанні залежності від кредиторів більш ніж у 2 рази. Важливо при цьому зазначити, що власний капітал промислових підприємств до 2014 р. не скорочувався. Зниження його частки у сукупному капіталі підприємств промисловості обумовлювалося більш інтенсивним зростанням зобов'язань.

Крім впливу зовнішніх факторів, зростання заборгованості промислових підприємств пояснюється, по-перше, стабільно низьким рівнем їх поточної платоспроможності, який протягом 2005–2014 рр. був нижчим за оптимальну величину (1,5) від 15 % до 30%.

По-друге, незадовільним станом самофінансування. Так, зростання дефіциту власних оборотних коштів підприємств промисловості набуло загрозливої швидкості. За 10 років дефіцит власних оборотних коштів підприємств промисловості збільшився майже у тринадцять разів і на початок 2015 р. сягнув 1 236,962 млрд грн [3].

Внаслідок цього оборотні кошти промислових підприємств повністю були сформовані зобов'язаннями. Крім того, майже третина (29,6 %) необоротних активів підприємств промисловості «змушена» брати участь у покритті заборгованості перед кредиторами.

В першу чергу, дефіцит власних оборотних коштів пояснюється низькою ефективністю промислового виробництва. Так, рівень операційних витрат підприємств промисловості останні десять років сягає за 85 % обсягу реалізованої продукції [3]. Внаслідок високої матеріало- та енергоємності виробництва промислової продукції, її собівартість постійно перебуває під

тиском цін на енергоносії, сировину та матеріали. У зв'язку з цим операційна рентабельність промислових підприємств є низькою, і обумовлює дефіцит самофінансування.

Структура промислових підприємств за їх фінансовими результатами протягом останніх десяти років залишається майже незмінною. За підсумками 2015 р. 72,7 % промислових підприємств одержали прибуток, а 27,3 % – збиток. Навколо даного співвідношення 1/3 структура промислових підприємств за фінансовими результатами коливається із 2005 р. Це доводить, що в діяльності не менше як третини промислових підприємств існували фінансові проблеми ще до того, як хвиля чергової світової фінансової кризи докотилася до економіки України. Однак, у першому кварталі 2016 р. фінансові результати підприємств погіршились: з кожних п'яти виробників два були збитковими. Їх загальний збиток склав 76,874 млрд грн [3]

Висновки. Тож сучасний фінансовий стан виробничих підприємств свідчить, що на сьогодні відсутня реально працююча стратегія розвитку промисловості України. Для здійснення якісних перетворень у промисловості з метою подолання фінансової кризи в діяльності вітчизняних підприємств Україна має значний природно-ресурсний, виробничий, науково-технічний та трудовий потенціал, спроможний збільшити обсяги власного виробництва продукції, яка на даний час імпортується.

Антикризовий підхід до вирішення проблем, створених тривалим розвитком фінансової кризи, має бути комплексним і базуватися на диверсифікації та модернізації внутрішнього виробництва з метою більш ефективного використання наявного виробничого потенціалу та підвищення його технологічного рівня на основі: стимулювання залучення інвестицій, суттєвого покращення регуляторного середовища для ведення бізнесу, в тому числі й удосконалення законодавства у сфері залучення інвестицій, стимулювання ресурсозбереження у промисловості та її інноваційного розвитку, зокрема, через податковий механізм, спрямування інвестиційних ресурсів держави на впровадження нових зразків ресурсозберігаючої та енергоефективної техніки і технологій.

Список використаних джерел

1. Бланк И.А. Финансовая стратегия предприятия / И.А. Бланк. – Киев : Эльга, Ника-Центр, 2004. – 720 с.

2. Гудзь Т. П. Система раннього виявлення та подолання фінансової кризи підприємств : монографія / Т. П. Гудзь. – Полтава : РВЦ ПУСКУ, 2007. – 166 с.
3. Макроекономічна статистика [Електронний ресурс] : Економічна статистика: станом на 01 січня 2016 р. / Статистична інформація: [веб-сайт Державної служби статистики України]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>. – Назва з екрана.
4. Новий курс: реформи в Україні 2010–2015 : нац. доп. / [В. Б. Авер'янов, Б. М. Ажнюк, Т. П. Богдан та ін.]; за ред. В. М. Гейця. – Київ : НВЦ НБУВ, 2010. – 232 с.
5. Тивончук І. О. Фінансові кризи: аналіз причин та механізмів прояву // Вісник національного університету «Львівська політехніка» «Проблеми економіки та управління». – 2011. – № 698. – С.112–118.

УДК 336.1:336.14:336.22

РОЗВИТОК БЮДЖЕТНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В КОНТЕКСТІ РЕФОРМУВАННЯ БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

*М. І. Кайнара, магістр спеціальності «Фінанси і кредит»
О. Ю. Буцька, к. е. н., доцент – науковий керівник*

Ключові слова: бюджетна децентралізація, бюджетна політика, місцеві бюджети, доходи місцевих бюджетів, міжбюджетні відносини.

Постановка проблеми. Децентралізація бюджетної системи України є одним із ключових чинників раціональності процесу реалізації бюджетної політики держави. Даний процес відбувається у більшості зарубіжних країн, які вбачають в ньому значний конструктивний потенціал для власних економік. Тож прийняття Україною курсу на децентралізацію обумовлює необхідність поглиблення наукових досліджень, спрямованих на формування теоретико-прикладних засад здійснення децентралізації вітчизняної бюджетної системи в контексті реформування бюджетної політики на сучасному етапі.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Питання реалізації реформування бюджетної політики України, принципів децентралізації та субсидіарності розглядалися в працях таких науковців та практиків, як С. Балацького, О. Батанова, Н. Бикадорової, А. Буковинського, Н. Камінської, В. Кравченко, Л. Лисяк, М. Пітцика, С. Фролова та ін. Але в сучасній економічній